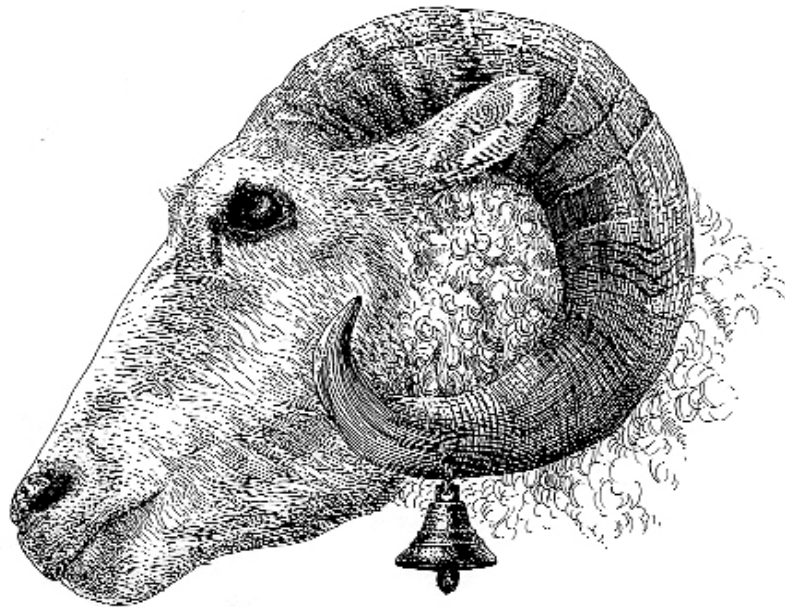

ETHNOS

TIEDOTE

4/2004

Sisältö:

Sisältö:.....	2
Puheenjohtajan palsta:.....	3
Pätkätöitä ja naisasiaa.....	3
Identiteetin synty, näkyvyys ja muuttuvuus.....	5
Monitieteisen tutkijakoulun esittelyä.....	5
Seminaareja.....	7
Kätkeyty kulttuuri Aarteita ja aaveita.....	7
Ilmoitusasioita.....	9
Ethnoksen jäseniä näkyvästi esillä ”Tieteiden yö” -tapahtumassa 13.1.2005.....	9
Kirja-uutuuksia.....	9
Vielä jäsenmaksuista	11

 ETHNOS r.y.

c/o Tieteiden talo

Kirkkokatu 6 00170 Helsinki

<http://www.ethnosry.org>

Ethnos-tiedote 4/2004 joulukuu

Kansikuva: Bjällerbässe. Rekonstruktion av bjällerbässes huvud. Horn och klocka från Österbotten, Malax. Tuschteckning: Bo Lindberg 1964. Etnologiska arkivet vid Åbo Akademi, kr589.

Suomen kansatieteilijöiden yhdistys Ethnos ry:n Ethnos-tiedote ilmestyy seuraavan kerran helmikuussa 2005. Numeroon tarkoitettu aineisto tulee toimittaa 15.2.2005 mennessä Niklas Huldénille osoitteeseen: Etnologi / Åbo Akademi Tehtaankatu 2, 20500 Turku tai sähköpostitse osoitteeseen: tiedote@ethnosry.org

Ethnos ry: hallitus 2004

Puheenjohtaja Pirjo Korhokangas, puh. (014) 2601 237 puheenjohtaja@ethnosry.org

Varapuheenjohtaja Katriina Siivonen puh. (02) 481 4590, katriina.siivonen@tukkk.fi

Kansainvälisten asioiden sihteeri: Maarit Knuutila, puh (040) 593 5325 maaknuu@campus.jyu.fi

Julkaisusihteeri: Terhi Torkki, terhi.torkki@helsinki.fi

Museoyhdyshenkilö: Aila Nieminen, seurasaaarisaatio@kolumbus.fi

Seminaarisihteeri: Katriina Siivonen, puh. (02) 481 4590, katriina.siivonen@tukkk.fi

Tiedotussihteeri: Niklas Huldén, puh. (02) 215 4801, niklas.hulden@abo.fi

Sihteeri: Mari Immonen, puh 050-586 4512, sihteeri@ethnosry.org

Taloudenhoitaja: Hanna Naarmala, puh. 040-5509703, hanna.sinisalo@nic.fi

Puheenjohtajan palsta:

Pätkätöitä ja naisasiaa

Otsikon alkuosa koskettaa suurta osaa suomalaisista. Tätä kirjoittaessani pahimpaan tilanteeseen on ajauduttu Kajaanissa, jossa kulttuuri-alan työntekijöitä, ensi kädessä teatterin mutta myös museoiden henkilöstöä, uhkaa lomauttaminen kaupungin taloudellisen tilanteen tasapainottamiseksi. Kovin valoisalta ei näytä yliopistoissakaan. Tieteentekijöiden liiton lokakuun seminaarissa ”Tuhatton yon tarinoita” (*Acatiimi*, marraskuu 2004) käsiteltiin määräaikaisten työsuhteiden tilannetta. Liiton mukaan kuluvan vuoden huhtikuussa yliopistoissa työskentelevistä noin 20 000 teki työtään määräaikaisissa työsuhteissa. Edellisen vuoden lokakuusta, noin puolen vuoden ajanjaksolla, 238 määräaikaisuutta oli vakinaistettu. Valtion työmarkkinalaitoksen edustajan mukaan valtionhallinnon määräaikaisista palvelussuhteista oli vastaavana aikana vakinaistettu noin 2000, joista vajaa 1000 on yliopistojen piirissä. Erot näkemyksissä johtunevat erilaisista laskutavoista, mutta lopputuloshan on molemmissa samansuuntainen: ”kehitys ei ole kovin edistyneesti kehittynyt”. Jälkimmäisenkin laskutavan mukaan kestäisi kymmenisen vuotta, ennen kuin esim. yliopistojen määräaikaiset palvelussuhteet olisi muutettu pysyviksi. Tällainen kehityskulku on tietenkin kuvitteellinen, sillä tuskinpa tulevaisuudessaakaan määräaikaisuuksista eroon päästään; etenkin kun valtaosa yliopistojen ja museoiden ulkopuolisesta rahoituksesta, EU-vetoinen rahoitus erityisesti, suorastaan perustuu lyhytaikaiselle projektityöskentelylle.

Yksittäisen työntekijän näkökulman työsuhteiden määräaikaisuuteen tuo samassa lehdessä osuvasti esiin Tieteentekijöiden liiton Vuoden tieteentekijäksi valitsema tutkija, käänttäjä ja kirjailija Virpi Hämeen-Anttila, jonka akateeminen elämä sivutoimisena tuntiopettajana on vuodesta 1987 jaksottunut puolen vuoden pätkissä saatuihin määrärahyksiin. Tohtoroituminen ja dosentuurinimitys tulisivat viemään puolen vuoden pätkätkin, koska opettavan dosentin katsotaan tulevan laitokselle liian kalliiksi. Tieteentekijöiden liiton vuoden 2004 jäsenkyseily osoitti, että tutkijakoulutuksen saaneista naisista juuri naistohtorit

sijoittuvat ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita useammin määräaikaan palvelussuhteisiin. Toisaalta nimenomaan yliopistoissa naisten euro näyttää olevan edelleen miesten euroa pienempi niin ylemmän korkeakoulututkinnon kuin tohtorintutkinnonkin suorittaneiden kesken. Kolmen ja kuuden vuoden takaisiin tilanteisiin verrattuna palkkaero on vain suurentunut.

Lopuksi naisten kouluttautumisen ja tieteen tekemisen historiaa yhden yliopiston perspektiivistä. Jyväskylän yliopisto (per. 1966) on viettänyt kuluvana vuonna tiedeyliopistona toimimisensa 70-vuotisjuhlavuottaan. Lähtökohtana juhlavuodelle pidetään Jyväskylän kasvatustieteellisen korkeakoulun aloittamista 1934. Korkeakoulu taas jatkoi 1863 perustetun kansakoulunopettajia valmistaneen seminaarin työtä. Yhtenä juhlavuoteen liittyvänä tapahtumana oli marraskuun lopulla yliopiston museon julkaisusarjassa ilmestyneen teoksen *Harvinaisesta moninaiseksi* (toim. Liisa Harjula ja Marja-Liisa Hyvönen) julkistaminen. Teos kuvaa Jyväskylän yliopistossa ja sen edeltäjissä opiskelleiden naisten kouluttautumisen monivaiheisia polkuja. Jyväskylän seminaari avasi naisille tien kodin pihapiiristä yhteiskunnallisen ja kulttuurisen vaikuttamisen saroille. Vaikuttajista tunnetuimpia ovat mm. kirjailijat Minna Canth, Anni Swan, myös Kalevalaiset Naiset – järjestön perustaja Elsa Heporauta sekä runoilija Immi Hellén, kansatieteilijä Veera Vallinheimo, kansanperinteen kerääjä ja tallentaja Jenny Paulaharju, kansanedustaja ja naisasianainen Lucina Hagman, Suomen ensimmäinen naismaisteri Emma Irene Åström sekä oopperalaulajatar Lea Piltti.

Ensimmäinen nainen Jyväskylässä väitteli kasvatustieteellisen korkeakoulun aikana 1961, vuoteen 1970 yliopistossa (ja sen edeltäjässä) oli väitellyt 21, joista naisia kolme. 1990-luvulla tapahtui selkeä harppaus kohti ”tohtorituotantoa”. Samanaikaisesti naiset ovat kirineet kiinni välimatkaa miehiin, esimerkiksi vuonna 2003 valmistui 106 tohtorintutkintoa, joista 45 naisten suorittamina. Ylipäänsä koko jatkokoulutusjärjestelmä on selkiytynyt ja tullut tavoitteellisemmaksi, myös siihen ohjatun rahoituksen suhteen. Edellä mainitun teoksen kirjoittamista varten yliopiston historiaa – naisnäkökulmasta – kartoitettiin myös haastatteluin (toteuttajina etnologian ja historian opiske-

lijat) ja kyselyin. Näihin aineistoihin pohjautuvista artikkeleista ilmenee, että oma kiinnostus tutkimustyöhön on yleensä koettu ratkaisevaksi jatko-opintoihin hakeuduttaessa. Kuitenkin aikamme epävarmuus ja tulevaisuuden ennakoimattomuus näkyi nimenomaan nuorempien naisten vastauksissa: heidän valintaansa tutkijan usein pätkätyöläisyyttä merkitsevälle uralle oli ohjannut tarjoutuneen työtilaisuuden tai opettajien kannustuksen ohella erityisesti myös muiden vaihtoehtojen puute, sattuma ja ajautuminen.

Pirjo Korkiakangas

Identiteetin synty, näkyvyys ja muuttuvuus

Monitieteisen tutkijakoulun esittelyä

Opetusministeriön rahoittama ja Jyväskylän yliopiston koordinoima monitieteinen tutkijakoulu *Identiteetin synty, näkyvyys ja muuttuvuus* on ollut toiminnassa jo vuodesta 2003 lähtien ja sen toiminta jatkuu aina vuoden 2006 loppuun saakka. Tähän tutkijakouluun osallistuu tutkijoita Jyväskylästä historian ja etnologian sekä taiteen ja kulttuurin tutkimuksen (taidehistoria ja museologia) laitoksilta sekä Åbo Akademiasta etnologian ja historian oppiaineista. Varsinaisten tutkijakoulutettavien lisäksi seminaareihin on osallistunut ns. ”liitännäisjäseniä”, joiden tutkimusongelman määrittelyssä identiteetin käsitteellä on tärkeä asema.

Kuten tutkijakoulun nimestäkin jo voi päätellä sen keskeisimpänä aiheena on identiteetin käsitteen problematiikka. Viimeaikaisessa, postmodernismin värittämässä keskustelussa identiteetti on muuttunut ”käsitteeksi ilman sisältöä”. Siitä on tullut fragmentaarinen ja muuttuva. Samanaikaisesti identifikaatioprosessien on sanottu muuttuneen avoimemmiksi ja tulleen ongelmallisemmiksi. Monitieteisenä hankkeena *Identiteetin synty, pysyvyys ja muuttuvuus* -tutkijakoulu pyrkii

kulttuurin ja historiallisen tiedon prosessoinnin avulla selvittämään, jäsentämään ja tekemään ymmärrettäväksi tätä hajanaiseksi muodostunutta kuvaa. Tutkijoiden kiinnostus kohdistuu identiteettien ilmene-
mismuotojen, käyttöyhteyksien ja merkityksien laaja-alaiseen teoreet-
tiseen ja empiiriseen tutkimiseen. Tavoitteena on päästä selville siitä,
miten, missä olosuhteissa ja millä tavoin identiteetti eri aikakausina ja
eri yhteyksissä ilmenee ja millaisia sisältöjä sille annetaan. Kunkin tie-
teen alan ja oppiaineen erilaiset lähestymistavat ja tutkimustraditiot
täydentävät toisiaan mahdollistaen identiteettien kriittisen ja luovan
tarkastelun.

Tähän mennessä tutkijakoulu on kokoontunut keväisin ja syksyisin
vuoroin sekä Jyväskylässä että Turussa. Vuoden 2003 kokoontumis-
sa kunkin tutkijan tutkimussuunnitelmat, materiaalit, lähteet ja meto-
dit olivat kriittisen tarkastelun ja keskustelun kohteena. Tällöin voitiin
todeta, että identiteettiä ilmiönä ollaan tutkimassa monipuolisesti: se-
kä menneen että nykyajan, erilaisten sosiaalisten ryhmien kuten her-
rasväen ja rahvaan tai eri vähemmistöjen näkökulmasta katsoen.
Unohdettu ei ole myöskään identiteetin kansallisia, uskonnollisia, po-
liittisia tai sukupuolisia ulottuvuuksia niin täällä kotimaassa kuin osit-
tain myös muualla Euroopassa. Myös tutkimusmetodien ja –materiaa-
lien suhteen identiteettiä lähestytään monin eri tavoin. Tutkimuson-
gelmiin pyritään vastaamaan käyttäen tulkinnan pohjana mm. haas-
tatteluja, museokokoelmia, muistomerkkejä, seinämaalauksia, kirjeko-
koelmia 1800-luvulta ja viime sotien ajalta, 1800-luvulta peräisin ole-
via päiväkirjoja, historiallisia dokumentteja ja jopa osittain kaunokir-
jallisuutta. Siis varsin mielenkiintoisia ja yllättäviäkin lähteitä. Tämän
vuoden aikana järjestetyissä kokoontumisissamme on lisäksi yhtenä
aiheena ollut tutkijakoulun aikomus julkaista yhteinen esitys tähän
mennessä mielenkiintoisiksi koetuista aihepiireistä. Julkaisuaikankohda
on kuitenkin vielä avoin

Jokaisen kokoontumisen puitteissa tutkijakoulun vieraina on aina ol-
lut myös tunnettuja ulkopuolisia, eri tieteenaloja edustavia asiantunti-
joita, jotka ovat kommentoineet koulutettavien esityksiä. Heidän luen-
tonsa ovat lisäksi olleet avoimia muillekin kuin varsinaisille jäsenille.
Etnologian tieteenalaa ovat edustaneet mm. FT Marjut Anttonen Tu-

rusta aiheenaan näkökulmia kulttuurisen identiteetin käsitteeseen. Dosentti Beatrice Lindqvist Södertörnin korkeakoulusta pohti sitä onko identiteetti kiistanalainen käsite fenomenologian ja diskurssianalyysin välillä. FT Thomas Højrup Kööpenhaminasta luennoi identiteettistä ja elämäntavasta (life-mode) sekä elämäntavan analysoinnista. Tukholman yliopistosta olevan professori Birgitta Svenssonin aiheena oli puolestaan kulttuuristen identiteettien affirmatiivisuus ja transformatiivisuus niiden tunnustamisen ja horjuttamisen välimaastossa. Ensi vuonna on suunniteltu mm. norjalaisen antropologin Thomas Hyland Eriksenin kutsumista vierailevaksi luennotsijaksi.

Anna-Liisa Kuczynski

Seminaareja

Kätkeyty kulttuuri

Aarteita ja aaveita

**Suomen kansatieteilijöiden yhdistyksen Ethnos ry:n seminaari
Helsingissä Tieteiden talolla, Kirkkokatu 6, perjantaina 11.3.2005**

Kulttuuri on läsnä kaikkialla. Se ei kuitenkaan näy samalla tavalla kaikkien suunnasta. On asioita, jotka pidetään vain harvojen tiedossa. Jotakin juuri kukaan ei huomaa. Jonkun lähes kaikki ovat unohtaneet. Näihin aarteisiin ja aaveisiin kulttuurin tutkijat törmäävät työssään esimerkiksi haastattelutilanteissa, tuloksiaan julkistaessaan tai museoiden ja arkistojen kätköjä penkoessaan. Minkälaista iloa, murhetta ja päänvaivaa ne tukijoille ja museoiden työntekijöille tuottavat?

Seminaarin ohjelma

12.00-13.00 Ilmoittautuminen

13.00-13.15 Seminaarin avaus, puheenjohtaja Pirjo Korhonen,
Ethnos ry.

- 13.15-13.45 Tohtoriassistentti, FT Pia Olsson, Helsingin yliopisto, kansatiede
Musta kirja – uhka vai aarre?
- 13.45-14.15 Erikoistutkija, FT Ulla-Maija Peltonen, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura
Kätketyt kertomukset ja sota
- 14.15-14.45 Tutkija, FM Maarit Hakkarainen ja tutkija, FM Tiina Koivulahti, Jyväskylän yliopisto, taidehistoria
Taidevarkaita ja anastuksia
- 14.45-15.15 Kahvi
- 15.15-15.45 Suunnittelujohtaja, FL Marianne Schauman-Lönnqvist, Museovirasto
Maalöydöt – arkeologin aarteita vai aaveita?
- 15.45-16.15 Tutkija, FM Harri Nyman, Helsingin yliopisto, kansatiede
Saariyhteisöjä koskeva arkaluontoinen tieto tutkimuseettisenä ongelmana
- 16.15-16.30 Seminaarin päätössanat, puheenjohtaja Pirjo Korkiakangas, Ethnos ry.

Seminaari pidetään Ethnos ry:n vuosikokouksen yhteydessä.

Seminaarin hinta on 5 euroa, mihin sisältyy ohjelmaan kuuluva kahvi. Maksu maksetaan Ethnos ry:n tilille Sampo 800013-952844 28.2.2005 mennessä. **Käyttäkää maksuaikaa viitettä 21513.** Maksua ei palauteta niille, jotka peruuttavat osallistumisensa ilmoittautumisajan umpeuduttua.

Pyydämme sitovat ilmoittautumiset 28.2.2005 mennessä Ethnos ry:n sihteerille Mari Immoselle, puh. 050-586 4512, sihteerit@ethnosry.org tai Katriina Siivoselle, puh. 02-4814 590, katriina.siivonen@tukkk.fi.

Ilmoitusasioita

Ethnoksen jäseniä näkyvästi esillä

”Tieteiden yö” -tapahtumassa 13.1.2005.

Tieteiden yö -tapahtumassa torstaina 13. päivä tammikuuta 2005 esitelmöivät Ehnoksen edustajina Maarit Knuuttila ja Anna Kirveennummi klo 20.45. Lisäksi Terhi Torkki toimii tilaisuudessa puheenjohtajana. Alla on katkelma ohjelmasta. Lisää tietoa löytyy osoitteesta:

<http://www.tieteenpaivat.fi/tieteenpaivat05/tieteidenyo.pdf>

Hyvän aika! (Tieteiden Talo, Juhlasali, 1. krs)

Puheenjohtaja: FM Terhi Torkki (Helsingin yliopisto)

20.45 FM Maarit Knuuttila (Jyväskylän yliopisto):

Kyllä aika tavaran kaupitsee

21.15 FM Anna Kirveennummi (Turun yliopisto):

Ajan onnela?

21.45 Professori Ilkka Nummela (Jyväskylän yliopisto):

Sikakallista, hevoshalpaa

Kirja-uutuuksia

Memories of My Town: The Identities of Town Dwellers and Their Places in Three Finnish Towns.

Edited by Anna-Maria Åström, Pirjo Korhokangas & Pia Olsson. *Studia Fennica Ethnologica* 8. Helsinki: Finnish Literature Society 2004, 249 pp, Ill.

"Memories of My Town is an exploration into how town dwellers experience their environment in a complicated way. The urban buildings and settings can be looked upon as a kind of collective history, as carriers or witnesses of times past. Through reliving and narrating their experiences the symbolically important factors in this urban relationship will be outlined for investigations concerning three towns,

Helsinki, the capital, Vyborg, the ceded and lost Karelian town, and Jyväskylä, a town with dense commercial and cultural dimensions in the middle of Finland."

Mirja Tervo: Lehmä.

Jyväskylä: Atena 2004, 160 sivua, kuvitettu.

"Tämä kirja piirtää lehmän muotokuvan osaksi historiaamme. Muinai-
sessa Roomassa Claudian silmiä verrattiin lehmän kosteaan katsee-
seen. Faaraolle seitsemän laihaa ja lihavaa lehmää ennustivat tulevia
vuosia. Wall Street on saanut nimensä lehmiaitauksesta: siirtolaisten
piti aikanaan rakentaa paikalle aita karjavarkaiden varalta. Myös Suo-
messa lehmä on kulkenut historian lieassa, kun lapinlehmät jäivät so-
dan jalkoihin. Joskus taas härkävaljakko on kiskonut omapäisesti his-
toriaa – vaikkapa silloin, kun kolme lehmää kävi laiduntamassa Etelä-
mantereella.

Lehmät ovat kaupungissakin ympärillämme: kuvioina takin kuosissa
ja maitotonkassa olohuoneen nurkassa. Maailman lehmätaiteella ku-
vitettu kirja kertoo, millaista on lehmän ja ihmisen yhteiselo."

Vielä jäsenmaksuista

Koska jäsenmaksuista on jäänyt osa maksamatta lähetämme tämän tiedotteen mukana tilisiirtolomakkeen jolla voi vielä hoitaa maksun kätevästi.

Suomen kansatieteilijöiden yhdistys Ethnos ry:n sääntöjen mukaan

Jäsen, joka ei ole maksanut edellisen vuoden jäsenmaksua, on vailla äänioikeutta yhdistyksen vuosi- ja muissa kokouksissa. Jos jäsen ei kirjallisen huomautuksen saatuaan ole maksanut kolmen edellisen vuoden jäsenmaksua, voidaan hänet hallituksen päätöksellä erottaa yhdistyksestä.

Ne jäsenet, jotka eivät ole kolmeen vuoteen maksaneet Ethnos ry:n jäsenmaksua poistetaan yhdistyksen jäsenrekisteristä ja näin ollen jäsenyys Ethnos ry:ssä päättyy.

Jos haluat enemmän tietoa, niin otathan yhteyttä yhdistyksen sihteeriin, sähköposti: sihteeri@ethnosry.org tai puh. 09- 01 22 619.

Ethnos ry toivottaa rauhallista joulua

ja

onnellista uutta vuotta 2005

Yliopistopaino
Pikapaino
2004